

Tuire Kaimion Hevosen kanssa

Syksyn puhutuin
hevostietoisuus on
painavaa luettavaa.

Kotimainen **UUTUUS** tuli tarpeeseen

Tuire Kaimion uusi kirja *Hevosen kanssa* ilmestyi kaappoihin marraskuun lopulla. Odotettu uutuuus on peräti 642-sivuinen järkäle, josta löytyy paljon tietoa hevosen käyttäytymisestä ja kouluttamisesta. Toivottavasti tämä ansiokas kirja löytää tiensä mahdollisimman monen hevosystävän kirjastoon.

Tuire Kaimio tunnetaan taitavana eläinten kouluttajana. Hän on kouluttanut hyvin monenlaisia eläimiä esimerkiksi esiintymään elokuvissa ja mainoksissa. Hän on myös kouluttanut hevosia lähinnä maasta käsin sellaisissa tilanteissa, joissa niiden omistajat eivät ole itse onnistuneet esimerkiksi saamaan hevosta pesukarsinaan tai traileriin.

Kirjan kuvista vastaa Minna Tallberg, joka on kuvannut ammatikseen lukuisia vuosia. Hän on ollut mukana autenttisissa tilanteissa kuvaamassa esimerkiksi nuorten hevosten satulaan totuttamista, joten tämän kirjan kuvia ei ole lavastettu.

Kirjassa on laaja teoriaosuus, joka ansaitsee tulla luetuksi. Teoriaosuu- den omaksumisen jälkeen on helppompi ymmärtää niitä harjoituksia, joita kirjassa esitellään yksityiskohtaisesti. Mutta yhtä hyvin kirjaa voi lukea myös valikoiden, kiinnostavia yksityiskohtia poimien. Lukuisat kirjan sisäiset viittaukset helpottavat, jos haluaa etsiä saman tien lisää

tietoa samasta aiheesta. Kirjassa on myös hyvä lähdeluettelo, jonka avulla voi perehtyä tarkemmin esiteltyihin asioihin.

Monipuolinen sisältö

Kirjassa kerrotaan ensin hyvin paljon perustietoja hevosesta eläinlajeina. Hevosen luonnonmukaiset käytöstavat ja reaktiot tulevat tutuiksi. Niiden tunteminen on jokaiselle hevosharrastajalle hyvin tärkeä asia, jotta osaa toimia oikein hevosen kanssa.

Mutkia matkassa –osastossa kerrotaan niistä vaikeuksista, joihin hevosia käsittelevä ihminen saattaa törmätä. Tässä osassa on kerrottu erittäin hyvin syistä, jotka aiheuttavat sellaista käytöstä, jota ihminen pitää ongelmallisena sekä keinoista, joilla ongelmia voidaan ratkaista tehokkaasti.

Kaksi vähemmän suomenkielisessä hevostietoisuudessa tavattua termiä tulee myös tutuksi, nimittäin opittu avuttomuus ja ylivarvoisuus. Molemmat ovat ihmisen vääränlaisen

Elävästä elämästä: Ranja ja Valkosen sisokset

positiivisen vahvistamisen, liikkeen muokkaaminen

Espanjalainen käynti
Valkosen sisarekset päättivät opettaa suomenperhevostamalta Ranjalle espanjalaista käyntiä operatiivisesti positiivista vahvistamista käyttäen. Liike sopi hyvin koulutustekniikan harjoitteluun, ja koska se ei kuulu kouluratsastusohjelmiin, sen opettaminen mahdollisella epäonnistumisella ei ollut kovin suurta väliä.

Koulutus aloitettiin yhdistämällä ruokapalkinto ja äänimerkki (ehdollinen vahvistus) toisiinsa (s. 405).

Äänimerkin ansiosta hevosta päästiin paljokseen juuri oikealla hetkellä. Merkki auttoi myös siinä, että Valkokset välttivät vahvistamasta syntyneen liittyvää huuliaa hamulla (s. 410). Äänimerkki kuului oikean väkijäsen aikaan ja hevonen sai ruokapalkinnon aina heti sen perään.

Valkoset muokkasivat liikettä vähitellen: aluksi pelkää etujalan liikahtamista ritin äänimerkin ja tuoti ruokapalkinnon hevosen suuhun. Vaatimustasoa nostettiin vähin kerrassaan. Ranja sai palkinnon yhden etujalan nostamisesta, sitten toisen etujalan nostamisesta. Kun Ranja oppi pitämään jalkaa rennosti yhäällä, tehtävää vaikeutettiin jälleen. Nyt Ranja sai palkinnon vasta, kun kario oli hieman ojentunut.

Ensin Ranja oppi tarjoamaan espanjalaisen käynnin askella palkinnon toivossa. Liikettä muokattiin vähitellen kotti haluttuun.

224

Kun Ranja oli oppinut ottamaan etujaloillaan oikeansuuntaisia askella, koulutuksessa keskityttiin seuraavaksi saamaan takajalat mukaan liikkeeseen. Sihen olikin syytä, sillä tamma seisoikin kahden suuren etujaljen askelen jälkeen pitkäksi venytettyään. Tässä vaiheessa koulutuksessa käytettiin apuna oikean liikeradan esiin houkuttajaa: tammien takajaljen voimakkoja kuttettuja keveysräppäilyä. Ranja oivalsi pian toistoja ja oikeasta liikkeestä palkitseminen myötä, että takajaljen liikuteltäminen oli liikkeen aikana mahdollista.

Seuraavaksi sisokset liitettiin viiheeseen eli merkin liikkeeseen (s. 396). Kaikkien kannalta oli mukavampaa, että hevonen oppisi tekemään

oppimansa liikkeen myös pyynnöstä. Maasta käsin merkkinä käytettiin luttajien ottamaa korkeaa askelta, soistista käsin taas ratsastajan jalan siirtämistä eteenpäin. Yksityiskohtia hioittiin yhä, ja seuraavaksi Valkoset muokkasivat askelen korkeutta ja sen ojentuksen suuntaa. Taka-askelen pituus sekä Ranjan pään ja kaulan asento pääsiivat nekin muokattaviksi istalle yksi kerrallaan. Kun sisokset parantelivat yhä yksityiskohtaa, he lasivat helvaksi vaatimustasoa muissa liikkeen ominaisuuksissa (s. 392). Nykyisin Ranja pitää "espikestä" niin paljon, että se on oppinut aivan itse pyytämään liikettä ratsastajaltaan: tamma kääntää päänsä ja toniäsee keveysräppäilyä jalkaa.

Kun liike oli oppittu, Ranja opetettiin aloittamaan se myös pyynnöstä. Aloitusmerkkinä toimi ihmisen ottaa korkeaa askelta.

225

LAJKOUITUSTA

LAJKOUITUSTA

tus ei kuitenkaan ole vielä ohi. Tarkoitus on jatkaa niin moneen kertaan, että hevonen tottuu täysin kuulinteen aiheuttamaan tuntumaan ja ohjien "seiniin". Pidä väliä taukoja ja toista taas harjoitusta. Tarkalle hevosen käytöstä. Niin kauan kuin ohjien ottaminen tuntumalle näytetään vaikuttavan joltain tavalla sen tapaan liikua tai reagoida ympäristön tapahtumiin, totuttamisharjoitusta on syytä toistaa. Ensi kertaa aiheeseen tutustosta hevosen vapautuu pian ja havaitsee vahvansa liikua kuten ennenkin. Uudelleen kouluttavien hevosten kohdalla voi käydä toisin. Jos hevonen on epähuomiossa aiemmin oppinut, että tuntumalla pitää aina liikkua samassa muodossa, se saattaa tehdä niin myös nyt. Jos pidätteiden ja tuntuman ero ei jostain syystä ole hevoselle selvä, hevonen saattaa seistä paikallaan pitkään aikaan.

Paina mieleesi, miten hevonen liikkuu, missä asennossa sen korvat ovat, millä korkeudella se pitää päätään ja kaulaansa ja miten se reagoi ympäristönsä silloin, kun se on onnissa oloissaan tai kun sitä vain pidetään pitkässä liinassa ennen työskentelyä aloitusta. Siirrä harjoituksen seuraavaan vaiheeseen vasta, kun hevonen käyttäytyy aivan tällä

samalla tavalla myös silloin, kun ohjat ovat sen kaulalla turvalla. Kun hevonen lähtee väliä rennosti liikkeelle, hidastaa ja nopeuttaa kulkuun, pysähtyy, kääntyy, hirstää korviaan ääniä kuullessaan ja vaikuttaa kaikin puolin täysin levolliselta (levollisuuden tunnusmerkeistä kerrotaan sivulla 60), on aika siirtyä harjoituksen seuraavaan vaiheeseen.

Älä hämmästytä, vaikka jouluisi odottamaan hevosen totuttumista ja rentoutumista pitkään. Tämä kuuluu totuttamiseen (s. 61) perusajatuksen, tarkoitus on säilyttää tilanne ennallaan niin pitkään, että hevosen ärsykyys nousee. Totuttamista ei kannata yrittää, ellei hevonen suhtaudu tilanteeseen, välineisiin ja ihmisen läheisyyteen täysin luottavaisesti. Siksi tällä harjoituksella ei kannata tehdä, ellei hevosen kanssa ole käyty läpi kaikki ennakkotiedot ja harjoitusta harjoitusta välillä rentouttamisesta aikaan.

2. Opetä hevoselle nyt, että se voi noudattaa tuotta eteenpäinpyyntöä (s. 449) myös silloin, kun ohjat ovat tuntumalla. Toimi aluksi kuten harjoituksen edellisessä vaiheessa. Odota, kunnes hevonen on taas täysin rauhallisena ohjat perustuntumalla eikä näytä enää lainkaan vaivoituvan tilanteesta. Il-

Kun pyydät hevosta liikkeelle, myötä sille selvästi. Siirrä kätesi hevosen harjalle kihti sen korvia. Kun hevonen istää liikkeellä, jatka myötäistämistä heiden ja siirrä sitten kätesi alemmas harjalle niin, että ohjat tulevat taas tuntumalle.

läisessä eteenliikkuisharjoituksessa, myötä ohjat kokonaan. Taru sisohjasta känni kaukaa hevosen suusta ja käännä hevonen pehmeästi kulkemaan ympyrä. Hevonen saa kävellä ympäriksi niin pitkään kuin se haluaa, tai se voi myös pysähtyä niin halutessaan. Anna kehosi asennon kertoa hevoselle, että se saa nyt olla pyynnöstä rauhaa (avain kuten teit perustajatoja opettelessamme, ohjeita tähän on sivulla 429).

Harjoittele kaikkia liikkeen lisäämiseen liittyviä tehtäviä hevosen kanssa nyt niin, että ohjat ovat tuntumalla (myötä aina liikkeestä pyytessäsi). Muistuta hevosen mielen, miten lisätään liikettä, pystytään liikkeellä ja säilytetään liikkeen aktiivisuus. Toimi samoin kuin teitte alkuperäisessä eteenpäinliikkuisharjoituksessa (s. 449), vain ohjien käyttö on uutta. Pidä ohjat perustuntumalla (käsi hevosen harjan puolelvalisä). Aina, kun aloit pyytää hevosta lisäämään liikettä raippamerkillä, myötä hevoselle ensin ohjilla (siirrä kättä lähemmäs sen korvia). Siirrä ohjat taas tuntumalle vasta joltain sekunteja sen jälkeen. Kun hevonen on reagoinut raippamerkkiin haluttuun tavalla ja raippapyyntö on keskeytetty, Maista palkita hevosta väliä kunnolla, anna sille pitkät ohjat ja mahdollisuus olla pyynnöstä täysin rauhaa.

Jos uudelleen kouluttettava hevonen on sekoitettu aiemmin pidettiin ja tuntuman keskenään, voit te joutua harjoittelemaan useita kertoja, ennen kuin hevonen pystyy kävelemään tuntumalla aivan kuin ohjilla ei oloissaan. Lämmitä ei kuitenkaan kannata, sillä vaikka vanhojen kokemusten poiskyhkimiseen menee aika, olet opettamassa hevoselle tärkeää asiaa. Kun hevonen oppii, että se pystyy tuntumalla kinn noudattamaan liikkeen lisäämissäpyyntöä, vähenee myös ratsastuksessa ristiriitojen vaara.

3. Kun kaikki sujuu hyvin, opeta hevosta siirtämään etuvassansa epäsuorasta ohjasta (sivun 554 harjoitus) ja myötäistämään päällänsä sivulle kohotettua ohjan puoleen (sivujen 553 ja 560 harjoituksen suora ohjasto). Sen jälkeen hevosta on mahdollista myös maasta käsin ohjilla ja aktiivisen liikkumisen harjoittelussa voidaan siirtää esimerkiksi muokkaamaan liikkeen suoruuutta samalla (sivun 556 harjoitus).

Harjoituksia

Harjoituksia

542

543

toiminnan aiheuttamia pulmia, joita kaikki hevosten käsittelijät eivät osaa tulkita oikein.

Opittu avuttomuus eli kipuun totuttuminen on tila, johon hevonen voi joutua, jos se saa liian ristiriitaisia ohjeita eikä kykene ymmärtämään, mitä ihminen tarkoittaa. Ratsastaja ei osaa kiittää hevostaan onnistumisesta, vaan laittaa siihen jatkuvasti painetta uusine vaatimuksineen. Ratsastaja tai epäsuorasti varusteet voivat myös aiheuttaa hevoselle jatkuvaa kipua. Lopulta hevonen ei enää kykene ymmärtämään, että sen omien tekojen ja niistä saatavan pa-

lautteen (lähinnä rangaistusten) väliillä olisi mitään yhteyttä.

Hevonen voi tuntua täysin turralta kaikille avuille, mutta itse asiassa se on niin peloissaan, ettei se pysty tekemään yhtään mitään.

Kipuun totuttuminen on aivojen pakopaikka, keino selviytyä ja lievittää oloa muuten kestäättömässä tilanteessa. Tämä on hyvin voimakas stressitila, josta voi aiheutua stressiähykyä, ruokahaluttomuutta ja ruoansulatusongelmia, jännittyneisyttä tai stereotyyppistä tai itsetuhoista käyttäytymistä.

Ylivoimaisuus taas aiheu-

tuu kouluttajasta, joka ei anna hevoselle hetken rauhaa vaatimuksiltaan ja joka käyttää paljon negatiivista vahvistusta. Hevosen tulisi totella koko ajan ihmisen käskyjä ja lopulta se ei pysty rentoutumaan ihmisen seurassa, kun se pelkää koko ajan saavansa uuden rangaistuksen. Jotkut koulutustavat suorastaan tuntuvat tähtäävän siihen, että hevonen olisi koko ajan valmiina noudattamaan ihmisen merkkejä, mutta tilaan liittyvä stressireaktio on kuitenkin kaikkea muuta kuin terveellinen hevoselle. Siksi kouluttajan on tärkeä tiedostaa, mitä hän

Kirjan kuvitus on runsas ja laadukas. Mukana on hyvin suuri joukko erilaisia hevosia ja kuvat on otettu autenttisista koulutustilanteista.

oikeastaan on tekemässä, jos hän vaatii hevoseltaan jatkuvasti täyttä huomiota.

Käytännön hyötyä

Teoriapuolen kevennyksenä kirjassa on paljon käytännön esimerkkejä tapauksista, joissa hevonen on oppinut ongelma-ikäyttäytymisestä pois. Esimerkit ovat hyviä ja havainnollisia ja niiden avulla teoretietoa vahvistuu.

Kaimion kirjassa käsitellään pintapuolisesti hyvin useaa erilaista aihepiiriä, mutta silti sen rajaus tuntuu kaikin puolin järkevältä. Hyvän hevosenpidon ohjeita ei koskaan tarjota liikaa, ja erikoisaloilla on käytetty hyväksi eri alojen asiantuntijoita, joten pintapuolisuus ei ole tällä kertaa negatiivinen määre. Kirja ei ole varsinaisen ratsastus- tai riippokirja, mutta siinä kuitenkin sivutaan hyvin näiden urheilulajien perusperiaatteita ja hevosen koulutusta niihin.

Ratsastusosuuden antoisinta luettavaa on ranskalaisen eversti Christian Carden kirjoitus, jossa kerrotaan klassisen ratsastuksen periaatteista ja varsinkin siitä, miten ratsastaja kykenee saamaan aikaan ja säilyttämään oikeanlaisen tuntuman hevosen suuhun. Tämä osa on erittäin valaiseva ja kuvitus tukee asian ymmärtämistä.

Kirjalla on myös omat nettisivut osoitteessa www.hevosenkanssa.com. Näillä sivuilla jatketaan tarinaa monista kirjassa esitellyistä aiheista. Sivut täydentävät hyvin kirjaa ja niiltä löytyy myös lisää tietoa sekä kirjoittajista että kuvissa esiintyvistä hevosista. •